

Under jorden i Göteborg

Livet ombord på ett skepp

Äntligen kom skeppet fram till Göteborg! Det hade varit en lång resa. Det lade till i masthamnen, skyddat för väder och vind. Men något gick fel. Kanske började skeppet läcka. Kanske råkade ägaren illa ut, så att skeppet övergavs.

Vid den här tiden, i mitten av 1800-talet, härjade koleran i den ena epidemin efter den andra. Kolera var en smittsam magsjukdom, som tog många människoliv. Kanske var skeppets ägare en av dem som dog, och begravdes på en kolerakyrkogård utanför staden.

Det vi vet är att skeppet sjönk, och blev liggande på hamnens botten. En del av besättningens saker låg kvar ombord. När hamnen senare fylldes igen, blev skeppet kvar under lera och jord. Där hittade

▲ Många göteborgare var sjömän. Foto: Markus Andersson för Arkeologerna (CC-BY)

arkeologerna det, efter mer än hundrafemtio år. Med hjälp av skeppet och sakerna på det, kan vi ta reda på hur livet kan ha varit för sjömännen.

Ett handelsskepp

Detta är det största skepp som arkeologerna har hittat i Göteborg. Det var troligtvis mer än tjugo meter långt, och hade två master för segel. Men skeppet var för litet för riktiga långresor till fjärran länder.

Ombord på skeppet hittade arkeologerna en kompass. Den visade åt vilket håll norr var. Det behövde man veta, om man skulle hitta rätt till havs. Därför

◀ Arkeologerna har undersökt främre delen av skeppet. Men det mesta ligger fortfarande kvar under gatan Packhusplatsen. Tänk på det om ni går där! Arkeologerna (CC-BY)

Kompassen hade en magnet som alltid pekade mot norr. Foto: Markus Andersson för Arkeologerna (CC-BY) ▼

◀ Sigillet från skrinet.
Foto: Markus Andersson
för Arkeologerna (CC-BY)

tror vi att skeppet seglade på öppna havet, och inte bara följde kusten.

Förmodligen var det ett handelsskepp, som fraktade varor som skulle köpas eller säljas. Det hade plats för last, men vi vet inte vilken sorts last.

Besättningen

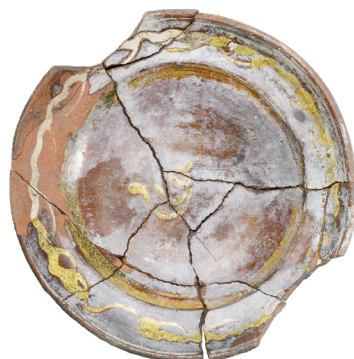
Tre sjömän var lagom för att segla skeppet. En av dem var kapten. Men de kände varandra väl, och arbetade tillsammans.

Alla behövde kunna göra lite av varje, inte bara segla. På båten fanns material för att laga skor. Det fanns också sybehör, så att sjömännen kunde laga sina kläder. Arbetet på ett skepp var slitsamt, och ofta kallt. Det var viktigt med bra kläder.

Maten ombord

Inne i skeppet fanns en kabyss, det vill säga ett kök. Här fanns en eldstad av tegel, och utrustning för att laga mat. Att laga mat i kabyssen var eldfarligt och

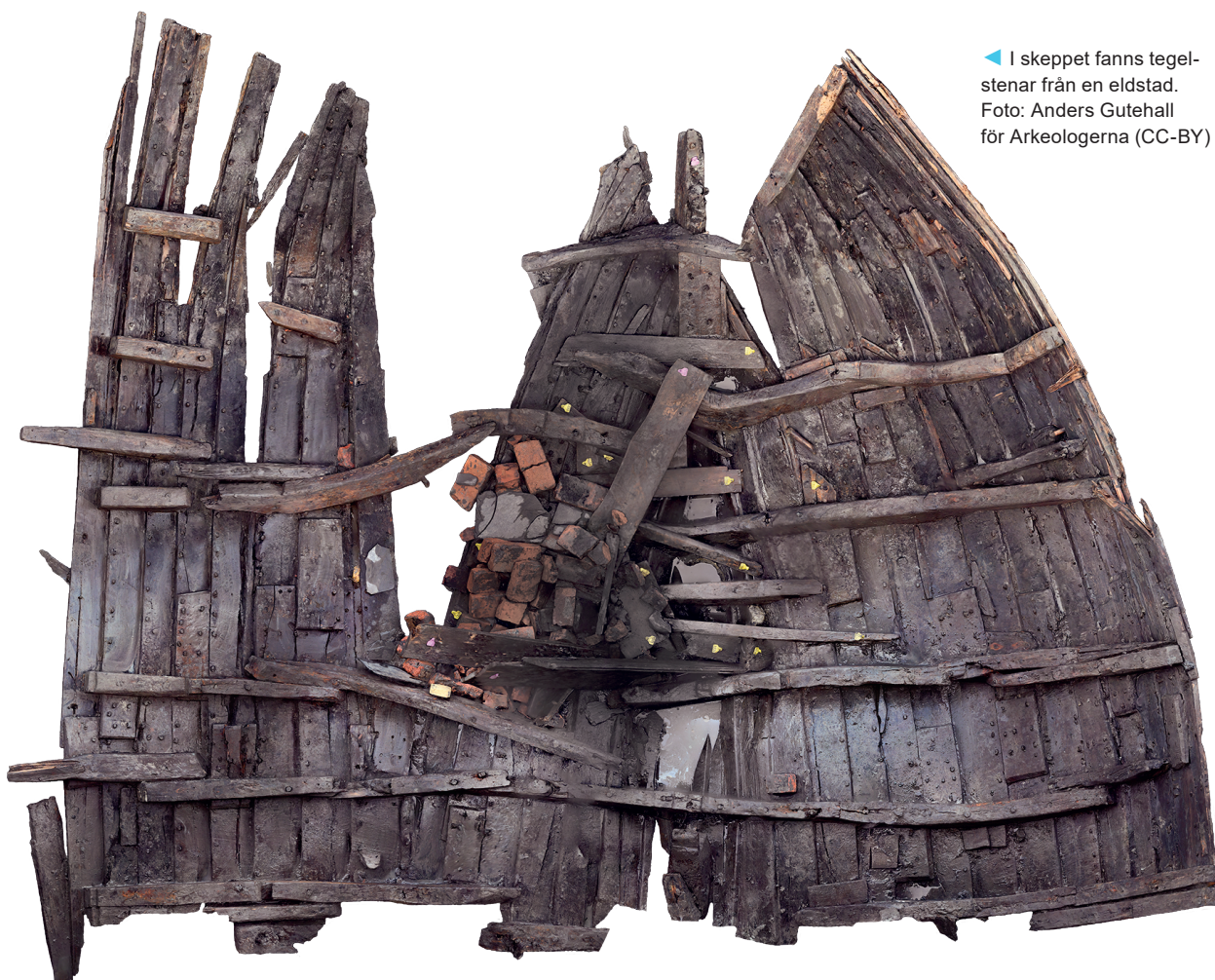
På skeppet hittade arkeologerna ett dekorerat skrin av trä. I skrinet fanns sybehör och andra personliga saker, till exempel en slipsten, en nyckel, ett sigill och ett smycke. Foto: Markus Andersson för Arkeologerna (CC-BY) ▼

◀ En tallrik.
Foto: Markus Andersson
för Arkeologerna (CC-BY)

Köksredskap och en pipa från skeppet.
Foto: Markus Andersson
för Arkeologerna (CC-BY) ▼

◀ I skeppet fanns tegelstenar från en eldstad.
Foto: Anders Gutehall
för Arkeologerna (CC-BY)

opraktiskt. Kabysen fanns kanske för att skeppet åkte långt ut till havs. Det gick inte att gå i land för att äta.

Kabysen var ett trångt litet rum, och ganska mörkt. Det var lågt i tak, så man kunde inte gå rak. Det fanns ett litet hål för att släppa ut rök från elden. Men förmodligen var det ändå ganska rökigt i kabysen. Dessutom lär det ha luktat av tjära, som man målade skeppet med för att det skulle hålla längre, och havsvatten som hade samlats i botten på skeppet. Det kändes på lukten att man var på ett skepp.

I kabysen har arkeologerna hittat rester av ärtor, säd och bär. Sjömän åt också ofta bröd, välling, salt sill och rotfrukter som rovor. Det fanns inte något kylskåp. Därför fick man ta med mat som höll sig

länge. Att salta fisk och kött var ett sätt att få det att hålla längre.

Men det hände ändå att maten blev dålig. Smör härsknade, och bröd och mjöl kunde ätas av maskar. Kött eller fisk blev dåligt, om det hade saltats för lite. Kaptenen fick använda en del av sin lön för att köpa maten man åt på skeppet. Kanske köpte han ibland billiga, dåliga varor för att spara pengar. Det smakade nog inte alltid så gott.

Källor

Under jorden i Göteborg. Arkeologi för Västlänken 2.
Redaktörer Carina Bramstäng Plura, Ester Nannmark
och Christina Rosén. 2022.

1. Vad är en kompass?
2. Vad behövde en sjöman kunna?
3. Vad åt sjömännen när de var till havs?

[illegible]